

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра української філології та суспільних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної роботи

М.Б. Боднар
«31» серпня 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

рівень вищої освіти **перший (бакалаврський)**

галузь **10 Природничі науки**

спеціальність **101 Екологія**

освітньо-професійна програма **Екологія**

Кременець- 2018

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія української культури»
для студентів, які навчаються за спеціальністю 101 Екологія. Кременець,
2018. 14 с.

Розробник програми:

Стронський Г. Й., доктор історичних наук, професор

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри української філології та
суспільних дисциплін

Протокол № 1 від „30” серпня 2018 року

Завідувач кафедри

О. В. Васишин

1. Вступ

Культура – це єдино можлива для людини форма існування. Це означає: якщо для біологічного існування людства необхідно лише відповідне виробництво, то для існування людського суспільства потрібна культура. Протягом всього часу свого існування український народ творив самобутню культуру, незважаючи на постійні зовнішні загрози і впливи. Українська культура – це, передусім, історичне явище, а її розвиток – найважливіша частина процесу розвитку людської цивілізації в цілому. Тому ознайомлення студентів з історичними умовами виникнення, особливостями, тенденціями розвитку, джерелами формування культури на різних етапах історичного розвитку; з'ясування сутнісних ознак духовної і матеріальної культури українського народу, її гуманістичної спрямованості, відкритості, глибокого демократизму, творчого характеру та взаємообумовленості; виховання патріотичних почуттів, гордості та поваги до української культурної спадщини і духовних цінностей; прагнення берегти та примножувати культурні надбання українського народу; сприяння усвідомленню причетності кожного до творення української культури як духовного фундаменту української державності є важливим завданням у підготовці бакалаврів.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, предметна спеціалізація, освітньо-професійна програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 10 Природничі науки Спеціальність 101 Екологія Освітньо-професійна програма Екологія Рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)	Нормативна	
Модулів – 3		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		2-й	2-й
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
		4-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3,3		Лекції	
		18	6
		Семінарські	
		16	4
		Лабораторні	
	-	-	
	Самостійна робота		
	56	80	
	Вид контролю: залік		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 38% до 62 %

для денної форми навчання – 11% до 89 %

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу є формування стійкої системи, яка включає: основні поняття теорії культури та мистецьких явищ, базові знання про культурні віхи в історії української культури, їх ознаки та характеристики, а також дозволяє зрозуміти процес формування та розвитку української культури як європейської культури світового значення.

Основними завданнями, яку ставить навчальна дисципліна є:

- ознайомити студентів з теоретичними аспектами історії української культури;
- визначити особливості історичного розвитку української культури протягом століть;
- висвітлити основні причинно-наслідкові зв'язки формування тих чи інших культурних епох та явищ;
- проаналізувати та висвітлити розвиток сучасної української культури через ретроспективну історичну призму.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен володіти такими компетентностями та досягти таких результатів навчання:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК01. Здатність до визначення і розуміння загальнолюдських та національних культурних цінностей.

ЗК04. Здатність до професійного спілкування державною мовою.

ЗК05. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

Програмні результати навчання:

ПР08. Проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень.

ПР24. Застосовувати навички аналізу та критичного осмислення соціально значимих проблем і тенденцій розвитку культури в сучасній Україні.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Основні етапи розвитку української культури: від зародження до сьогодення.

Тема 1. Витоки української культури (2 год.)

Передумови формування української культури; культура пізнього палеоліту: загальна характеристика ранньопервісної общини пізнього палеоліту, поселення, предметне середовище, мистецтво; неолітична революція в Україні: побут неолітичного населення України, духовна культура, культура енеолітичного періоду; матеріальна культура землеробів та скотарів: духовна культура та мистецтво, зооморфізм та антропоморфізм первісного мистецтва.

Тема 2. Особливості культури періоду Київської Русі і Галицько-Волинського князівства (2 год.)

Загальна характеристика періоду; розвиток освіти, писемності та літописання на Русі; книжковий обмін та книгозбірні; архітектура та будівництво Київської Русі; декоративне та образотворче мистецтво Київської Русі; монументальне та прикладне мистецтво; іконопис, книжкова мініатюра; побут Київської Русі; наука та філософські уявлення.

Центри становлення культури в Галицько-Волинському князівстві: міста, княжі двори, метрополії; особливості літописання та освітньої діяльності в Галицько-Волинському князівстві; основний репертуар рукописної книги; особливості будівництва в князівстві: храмове, замкове та містобудівництво ГВК; література пізнього середньовіччя: Галицько-Волинський літопис; пісенний та музичний фольклор; церковний спів, побутова пісня та музичні інструменти; образотворче та декоративне мистецтво ГВК; розвиток науки.

Тема 3. Розвиток культурного життя наприкінці 14 – 16 ст. Європейські впливи (2 год.)

Загальна характеристика періоду; роль шляхти та магнатів у розвитку культури; Розвиток освіти на українських землях: православні та католицькі школи; початки книгодрукування: друкарня Ш.Фіюля. Ф. Скорина; друкований трактат Ю. Дрогобича; рукописна книга: літописання; будівництво та архітектура: забудова міст, православні храми та особливості архітектури пізньої готики; філософська та науково-природнича думка в 15 столітті: київський гурток книжників; філософські аспекти перекладної літератури; особливості книжкової мініатюри, скульптури та іконопису; становлення театру: ігри та обряди, скоморохи, літургійне дійство.

Тема 4. Розвиток української культури у 17 – 18 ст (2 год.)

Структура Києво-Могилянської академії; виховні принципи та навчальний процес в академії; міжнародні зв'язки академії з Московською державою, Валахією, Молдовою, Сербією та іншими державами; особливості козацького літописання; особливості архітектури козацької доби: українське бароко; театральне та образотворче мистецтво в Україні; освіта та література; архітектура та образотворче мистецтво; музичне життя в Україні. роль І. Мазепи та П. Могили у становленні культури. Філософ Г.Сковорода. Іоан-Георг Пінзель.

Тема 5. Українське національно-культурне відродження у 19 ст. (2 год.)

Становище української культури та науки в 19 ст.: організація науково-мистецьких товариств; культурно-освітні заклади та їх роль у розвитку культури: реформа освіти: недільні школи, клубні заклади та бібліотеки в Україні, «Просвіти» та їх роль у культурному процесі; розвиток музичного та образотворчого мистецтва; література; архітектура тощо.

Тема 6. Українська культура в умовах радянської влади 1921-1939 (2 год.)

Особливості культурно-мистецького процесу в Україні; радянська українізація та культурна революція; освіта та наука; художня культура Розстріляного Відродження: особливості літературного життя; мистецтво: живопис, скульптура, архітектура, музика, театр та кіно.

Тема 7. Особливості культурного життя на західноукраїнських землях у міжвоєнний період (2 год.)

Розвиток українського шкільництва і боротьба за нього; церква і українська культура; літературний процес – Б.І.Антонич; Львів, Чернівці як головні осередки культури; С.Крушельницька; НТШ і його досягнення.

Тема 8. Українська культура у післявоєнні роки (2 год.)

Стан української культури в період «хрущовської відлиги»; особливості розвитку освіти: вища школа; література, театр та кіно, музика; розвиток архітектури та мистецтва.

Тема 9. Здобутки і проблеми української культури у часи незалежності (2 год.)

Становище української культури у незалежній державі; архітектура та образотворче мистецтво; розвиток музичного та театрального мистецтва; становище українського кінематографу, телебачення, радіо тощо. Проблеми мовно-культурні у різних регіонах. Культурні досягнення української діаспори

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усь ого	У тому числі					усього	у тому числі				
л		п	л а б	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Основні етапи розвитку української культури: від зародження до сьогодення												
Тема 1. Витоки української культури	10	2	1			7	10	1				9
Тема 2. Особливості культури періоду Київської Русі і Галицько Волинського князівства	10	2	1			7	10	1				9

Тема 3. Розвиток культурного життя наприкінці 14 – 17 ст.Європейські впливи	10	2	2		6	10	1			9
Тема 4. Розвиток української культури у 17 – 18 ст	10	2	2		6	10		1		9
Тема 5. Українське національно-культурне відродження у 19 ст	10	2	2		6	10		1		9
Тема 6. Українська культура в умовах радянської влади 1921-1939	10	2	2		6	10		1		9
Тема 7. Особливості культурного життя на західноукраїнських землях у міжвоєнний період	10	2	2		6	10	1			9
Тема 8. Українська культура у післявоєнні роки	10	2	2		6	10	1			9
Тема 9. Здобутки і проблеми української культури у часи незалежності	10	2	2		6	10	1	1		8
Усього годин	90	18	16		56	90	6	4		80

6.Тема практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Сільська, міська і церковна культура Київської Русі	2
2.	Європейські впливи на розвиток культури у 15-16 ст.	2
3.	Освіта, література і мистецтво у 17-18 ст.	2
4.	Культура у формуванні модерної української нації у 19 ст.	2
5	Українська культура на зламі 19 – 20 століть	2
6.	«Відлига» в українській культурі 50 - 60-х років	2
7.	Політика в сфері культури в незалежній Україні.	2
8.	Кременець у культурній історії України	2
	Всього	16

7. Методи навчання

Лекція, розповідь, пояснення, бесіда, самонавчання, практичні роботи, дискусія, консультації.

8. Методи контролю

Усне та письмове опитування, тестовий контроль, оцінювання індивідуального завдання, залік. Оцінювання здобувачів вищої освіти відбувається за національною шкалою (відмінно, добре, задовільно, незадовільно; зараховано, незараховано), 100-бальною шкалою та шкалою ЄКТС (А, В, С, D, Е, F, FX) та дозволяє продемонструвати ступінь досягнення ними запланованих результатів навчання.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Практичні роботи	Науково-дослідне завдання	Тестовий контроль	Сума
30	30	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Оцінка «відмінно» ставиться студенту за таких умов:

- виконання повного обсягу програми курсу та індивідуальних завдань;
- високого рівня теоретичної та практичної підготовки, прояву впевненості, творчості, ініціативності, організованості;
- чітких і логічних відповідей на практичних заняттях і під час модульних контрольних робіт.

Оцінка «добре» ставиться студенту за таких умов:

- виконання повного обсягу програми курсу та індивідуальних завдань;
- чітких і логічних відповідей на практичних заняттях і під час модульних контрольних робіт;
- у разі недостатнього рівня аналізу, творчості, ініціативності.

Оцінка «задовільно» ставиться студенту за таких умов:

- нечітких відповідей на практичних заняттях і під час модульних контрольних робіт;

– у разі недостатнього рівня аналізу, творчості, ініціативності

– виконання програми курсу та індивідуальних завдань;

Оцінка «незадовільно» ставиться студенту за таких умов:

- невиконання обсягу програми курсу та індивідуальних завдань;
- невчасного виконання завдань передбачених курсом без поважних причин.

10. ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ КОНТРОЛЬНИХ ПИТАНЬ:

- Поняття «культура», основні концептуальні підходи до його тлумачення.
- Співвідношення понять «культура» і «цивілізація»: спільне та відмінне.
- Функції культури.
- Типологія та періодизація культури.
- Культура первісного суспільства: загальна характеристика.
- Сутність, причини та наслідки «неолітичної революції».
- Особливості первісного мистецтва.
- Культура пізнього палеоліту.
- Загальна характеристика первісної общини пізнього палеоліту.
- Поселення, предметне середовище, мистецтво.
- Неолітична революція в Україні.
- Побут неолітичного населення України.
- Духовна культура.
- Культура енеолітичного періоду.
- Матеріальна культура землеробів та скотарів.
- Духовна культура та мистецтво. Зооморфізм та антропоморфізм первісного мистецтва.
- Вивчення античних пам'яток півдня України
- Антична колонізація Північного Причорномор'я
- Античні держави Північного Причорномор'я.
- Мова, писемність та освіта Північного Причорномор'я.
- Архітектура, побут, грошова та військова справа.
- Ніконій, Тіра, Борисфеніда, Ольвія, Херсонес Таврійський
- Декоративно-ужиткове мистецтво населення античних міст-держав: фольклор, музика, театр.
- Релігія та культури Північного Причорномор'я.
- Витоки давньослов'янської культури.
- Побут, поселення та городища давніх слов'ян.
- Мова та початки писемності.
- Прикладне мистецтво та духовна культура давніх слов'ян.
- Загальна характеристика періоду.
- Розвиток освіти, писемності та літописання на Русі.
- Книжковий обмін та книгозбірні.
- Архітектура та будівництво Київської Русі.
- Декоративне та образотворче мистецтво Київської Русі.
- Монументальне та прикладне мистецтво Київської Русі.
- Іконопис, книжкова мініатюра Київської Русі.
- Побут Київської Русі.
- Наука та філософські уявлення Київської Русі.
- Центри становлення культури в Галицько-Волинському князівстві: міста, княжі двори, метрополії.
- Особливості літописання та освітньої діяльності в Галицько-Волинському князівстві.
- Основний репертуар рукописної книги в Галицько-Волинському князівстві.
- Особливості будівництва в Галицько-Волинському князівстві.
- Храмове, замкове та містобудівництво Галицько-Волинського князівства.
- Література пізнього середньовіччя. Галицько-Волинський літопис.
- Пісенний та музичний фольклор.

- Церковний спів, побутова пісня та музичні інструменти.
- Образотворче та декоративне мистецтво Галицько-Волинського князівства.
- Наука в Галицько-Волинському князівстві.
- Освіта. Православні та католицькі школи.
- Початки книгодрукування.
- Друкарня Ш.Фіюля. Ф. Скорина
- Друкований трактат Ю. Дрогобича
- Рукописна книга: літописання.
- Будівництво та архітектура: забудова міст, православні храми та особливості архітектури пізньої готики.
- Філософська та науково-природнича думка в 15 столітті.
- Київський гурток книжників.
- Філософські аспекти перекладної літератури.
- Особливості книжкової мініатюри, скульптури та іконопису.
- Становлення театру: ігри та обряди, скоморохи, літургійне дійство.
- Вплив реформаційних рухів на культурне життя в Україні.
- Кальвінізм в Україні.
- Реформи П.Могили.
- Основні осередки культури: літературно-перекладацький гурток в Миляновичах та Острозька слов'яно-греко-латинська академія.
- Заснування та освітньокультурна діяльність братств: Львівське, Київське та Луцьке братства.
- Протестантські школи та єзуїтські колегіуми.
- Особливості архітектури та містобудування 16-17 ст.
- Житлове будівництво. Муровані та дерев'яні церкви.
- Образотворче та декоративне мистецтво.
- Монументальне мистецтво. Іконопис.
- Книжна мініатюра та гравюра.
- Література: Іван Вишенський та полемічна література.
- Театр: шкільний. Шкільні декламації, містерія, вертеп.
- Розвиток філософської та історичної думки.
- Львівська друкарня І. Федоровича.
- Видавнича діяльність князя В.-К. Острозького.
- Друкарня Києво-Печерської лаври.
- Особливості латинсько-польського видання.
- Друкарство другої чверті XVII століття.
- Структура Києво-Могилянської академії.
- Виховні принципи та навчальний процес в академії.
- Міжнародні зв'язки академії з Московською державою, Валахією, Молдовою, Сербією та іншими державами.
- Роль І. Мазепи та П. Могили у становленні культури.
- Козацтво як історичне явище.
- Особливості козацького літописання.
- Особливості архітектури козацької доби: Українське бароко.
- Театральне та образотворче мистецтво в Україні другої половини 17 ст.
- Особливості культурно-мистецького процесу в Україні у 18 ст.
- Освіта та література у 18 столітті.
- Архітектура та образотворче мистецтво другої половини 18 століття.
- Музичне життя в Україні.
- Роль Т.Шевченка у розбудові української культури.

- Малярська творчість Т. Шевченка.
- Становище української культури та науки в 19 століття.
- Організація науково-мистецьких товариств.
- Культурно-освітні заклади та їх роль у розвитку культури.
- Реформа освіти: недільні школи, клубні заклади та бібліотеки в Україні.
- «Просвіти» та їх роль у культурному процесі.
- Розвиток музичного та образотворчого мистецтва.
- М. Драгоманов та І. Франко як видатні діячі української культури в другій половині 19 століття.
- Розвиток та особливості театрального та музичного мистецтва.
- Архітектура та будівництво.
- Особливості містобудування.
- Образотворче мистецтво: С. Васильківський, І. Труш, О. Новаківський, М. Башкірцева, І. Репін, Л. Жемчужников та ін.
- Скульптура.
- Розвиток музейної справи.
- Радянська українізація та культурна революція.
- Освіта та наука в радянській Україні.
- Художня культура Розстріляного Відродження.
- Особливості літературного життя.
- Мистецтво: живопис, скульптура, архітектура, музика, театр та кіно.
- Становище української науки в евакуації.
- Архітектура та образотворче мистецтво
- Розвиток музичного та театрального мистецтва.
- Становлення засобів масової інформації.
- Радіо. Телебачення та преса.
- Архітектура та образотворче мистецтво
- Стан української культури в період «хрущовської відлиги».

11. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

1. В чому полягав зв'язок культури Київської Русі та культури античності?
2. Який був культурний зв'язок Київської Русі з Візантією та іншими сусідніми країнами?
3. Чому вважається, що киеворуська культура є якісно новим етапом в розвитку слов'янської культури?
4. Які заслуги перед українською культурою Володимира Великого та Ярослава Мудрого?
5. Дати характеристику основних центрів давньоруської культури.
6. Чому на Русі монастирі стали осередком культурного та духовного життя.
7. Яка роль Києво-Печерської лаври у розвитку культури Київської Русі.
8. Чому християнізація стала рушієм нового культурного процесу.
9. Що таке «Руська правда»?
10. Яка ідея «Слова о полку Ігоревім»?
11. Що таке графіті? Який зв'язок культурної спадщини Київської Русі і сучасності?
12. Звідки йшли впливи на українську культуру в литовсько-польську добу?
13. Як розуміти вислів М.Грушевського про «нашествіє галичан» на Київ?
14. Хто з учених – вихідців з України дістав титул довічного громадянина Болоньї?

15. Вкажіть особливості книжкової пам'ятки «Пересопницьке Євангеліє»?
16. Яка була роль братств у розвитку української культури?
17. Які наслідки для розвитку культури мала Берестейська унія (1596)?
18. Що зробили для розвитку української культури князь Костянтин Острозький і Петро Могила?
19. Хто такий Єлисей Плетенецький?
20. Який внесок в українську культуру Мелетія Смотрицького?
21. Яке значення козацтва в розвитку культурного життя України?
22. Якими були культурні надбання Запорізької Січі?
23. Чим пояснюється високий освітній рівень Запорізької Січі?
24. Як здійснювався культурний зв'язок Запорізької Січі з Києвом?
25. Яка роль гетьмана реєстрового козацтва Петра Конашевича-Сагайдачного в розвитку української культури?
26. Яким чином українська державність впливала на розвиток української культури?
27. Чому Києво-Могилянська академія стала центром освіти і науки?
28. Які заслуги І.Мазепи перед українською культурою?
29. В чому полягає вплив української культури на російську?
30. Хто такий Феофан Прокопович?
31. Де і коли були засновані в Україні колегіуми? Яке було їх завдання?
32. Як довести, що М.Березовський, Д.Бортнянський, А.Ведель українські, а не російські композитори?
33. В чому викривальна сила вірша Г.Сковороди «Всякому городу нрав и права»?
34. Які досягнення суспільних і природничих наук у першій половині ХІХ ст.?
35. Якими були культурні здобутки Галичини?
36. Чому Східна Галичина стала у ХІХ ст. оплотом українства?
37. Яка роль у духовному житті народу Греко-католицької церкви?
38. Що зробили для української культури народовці?
39. Що таке «Руська трійця»?
40. В чому полягало значення Кирило-Мефодіївського братства у культурному і національному розвитку України?
41. Вкажіть особливості діяльності недільних шкіл?
42. Коли і де було засновано першу просвіту?
43. Хто такий М. Драгоманов?

12. Методичне забезпечення

1. Електронні конспекти лекцій.
2. Методичні вказівки до практичних занять.
3. Дидактичне забезпечення ІНДЗ.
4. Дидактичне забезпечення самостійної роботи.

13. Рекомендована література

Основна

1. Білецький П. Українське мистецтво друг. пол. ХVІІ – ХVІІІ ст. К., 1988.
2. Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. К., 1992.
3. Горський В. Нариси з філософської думки Київської Русі. К., 1994.
4. Грушевський М. Історія української літератури. К., 1993.
5. Енциклопедія українознавства у 10 т. – Париж, Торонто, Нью-Йорк, 1954 та ін.
6. Єфремов С. Історія українського письменства. К., 1995.

7. Жолтовський П. Монументальний живопис на Україні XVII-XVIII ст. К., 1988.
8. Жолтовський П.М. Український живопис XVII – XVIII ст. К., 1973.
9. Жолтовський П.М. Художнє життя на Україні в XVI-XVII ст. К., 1983.
10. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст. К., 1993.
11. Історія українського образотворчого мистецтва. К., 1975.
12. Історія української літератури: У 2 т. К., 1987-1988.
13. Історія світової культури / під ред. Т. Левчук. К., 1994, 1997, 1999.
14. Історія української культури / за ред. І. Крип'якевича. Нью-Йорк, 1990.
15. Історія української культури в 5-ти томах. К., 2010.
16. Історія української літератури ХХ ст.: У 2 кн. /За ред. В.Г. Дончика. – К., 1993-1994.
17. Лозко Г. Українське народознавство. К., 1994.
18. Мистецтво України в 5 томах. К.: «Українська енциклопедія ім. М. Бажана», 1991.
19. «Руська трійця» в історії суспільно-політичного руху і культури України. К., 1987.
20. Семчишин М. Тисяча років української культури. К., 1993.
21. Тарасенко Н. Природа, технологія, культура. К., 1985.
22. Теорія та історія світової та вітчизняної культури. Курс лекцій / під ред. С. Головка. К., 1992.
23. Українська культура / за ред. Д. Антоновича. К., 1993.
24. Українська та зарубіжна культура: Навчальний посібник / за ред. Зазюн І., Семашко О. К., 2010.
25. Українська та зарубіжна культура: Навчальний посібник / за ред. М. Заковича. – К., 2016.
26. Українське бароко та європейський контекст. Архітектура, образотворче мистецтво, театр і музика. 1 К., 1991.
27. Філософія Відродження на Україні. 1 К., 1990.
28. Хижняк З. Києво-Могилянська академія. 1 К., 1988.
29. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні. 1 К., 1992.
30. Шевнюк О. Українська та зарубіжна культура. К., 2002.
33. Кордон М.В. Історія української культури: навчальний посібник / М. В. Кордон. Львів: Магнолія 2006, 2011. 336 с.
34. Культурологія. Українська і зарубіжна культура: навчальний посібник / За ред. М. М. Заковича. - К.: Знання, 2019. - 589 с.
35. Попович М.В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. К.: АртЕк, 1999. 728 с.
36. Шейко В.М. Історія української культури: навчальний посібник / В.М. Шейко, В. Я. Білоцерківський. К.: Знання, 2010. 271 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Наукова періодика України. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>
2. Сайт «Історична Волинь». URL: <http://istvolyn.info>